

Näkemyksiä kameravalvonnasta - Opetushallitus, Forlex, Itä-Uudenmaan poliisi, Sipoon opettajat, Loihde Trust Oy

11.11.2024 kunnanvaltuuston kokouksessa Kokoomuksen valtuustoryhmä ja 26 muuta valtuutettua jättivät aloitteen, jossa esitetään, että koulujen järjestyksen valvontaa parannetaan laajentamalla koulujen käyttöoikeuksia kameravalvontaan.

Valtuustoaloitteen ja koulutuksen toimialalla käydyn sisäisen keskustelun johdosta keskustelu koulujen kameravalvonnasta on käynnistetty uudelleen. Kameravalvonnan puolesta puhuvat tällä hetkellä opetushallituksen linjaukset, toimintaan liittyvä tarkentunut lainsäädäntö, poliisin kanssa tehdyn yhteistyön tulokset sekä koulujen kasvatukselliset näkökohdat. Tähän on koottu ohjaavaa materiaalia koulutuksen verkostosta ja nykyiseltä palveluntarjoajalta.

1. Turvajärjestelmät, Opetushallitus

Koulun rakentamisen tai peruskorjauksen yhteydessä toteutetaan määräysten mukaiset palotekniset turvalaitteet. Päiväkotij- ja koulurakennuksille annetaan lapsi- ja oppilasmääriin sidottuja vaatimuksia sähköverkkoon kytkettävistä palovaroittimista, paloilmoittimista ja hätäkeskukseen kytketyistä paloilmoittimista. Tiukimmat määräykset koskevat ympärivuorokautisen käytön päiväkoteja, joihin edellytetään usein myös automaattista sammutinlaitteistoa (sprinkler). Hankekohtaisesti voidaan edellyttää myös muita paloteknisiä laitteita.

Kameravalvonta soveltuu sisätiloissa, sisäänkäyntien, käytävien, vaatesäilytystilojen, aulatilojen ym. valvontaan. Wc-tiloissa ja pukuj- ja pesutiloissa ei saa kameravalvontaa suorittaa. Kameravalvonta ehkäisee koulukiusaamista, tuhopolttoja ja ilkivaltaa sekä suojaa omaisuutta. Kameravalvonta voi helpottaa akuutissa tilanteessa häiriötekijän etsimistä ja tapausten jälkikäteistä selvittämistä. Kameravalvonnan keskus voi sijaita esim. vahtimestarin tiloissa, kansliatiloissa taikka kunnan keskusvalvomossa. Järjestelmä voi olla myös verkkopohjainen sovellus. On muistettava, että kameravalvonnan nauhoitteet muodostavat henkilörekisterin, joten niiden käyttö ja säilytys on oltava asianmukaista ja niistä on laadittava lainmukaiset rekisteriselosteet.

Oppilaitoksissa tapahtuneita vakavia häiriötilanteita tutkineet onnettomuustutkintalautakunnat suosittelevat kameravalvonnan käyttöä. Onnettomuustutkintalautakunnat eivät ole katsoneet tarpeelliseksi suositella metallinilmaisimien hankkimista oppilaitoksiin.

2. Laki yksityisyyden suojasta työelämässä, kameravalvonta työpaikalla 16 §

Työnantaja saa toteuttaa jatkuvasti kuvaa välittävän tai kuvaa tallentavan teknisen laitteen käyttöön perustuvaa valvontaa (*kameravalvonta*) käytössään olevissa tiloissa työntekijöiden ja muiden tiloissa oleskelevien henkilökohtaisen turvallisuuden varmistamiseksi, omaisuuden suojaamiseksi tai tuotantoprosessien asianmukaisen toiminnan valvomiseksi sekä turvallisuutta, omaisuutta tai tuotantoprosessia vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäisemiseksi tai selvittämiseksi. Kameravalvontaa ei kuitenkaan saa käyttää tietyn työntekijän tai tiettyjen työntekijöiden tarkkailuun työpaikalla. Käymälässä, pukeutumistilassa tai muussa vastaavassa paikassa tai muissa henkilöstötiloissa taikka työntekijöiden henkilökohtaiseen käyttöön osoitetussa työhuoneessa ei myöskään saa olla kameravalvontaa.

Työnantaja voi kuitenkin 1 momentin estämättä kohdentaa kameravalvonnan tiettyyn työpisteeseen, jossa työntekijöitä työskentelee, jos tarkkailu on välttämätöntä:

- a) työntekijän työhön liittyvän ilmeisen väkivallan uhkan tai hänen turvallisuudelleen tai terveydelleen ilmeisen haitan tai vaaran ehkäisemiseksi;
- b) omaisuuteen kohdistuvien rikosten estämiseksi ja selvittämiseksi, jos työntekijän tehtävän olennaisena osana on käsitellä arvoltaan tai laadultaan merkittävää omaisuutta, kuten rahaa, arvopapereita tai arvoesineitä; tai
- c) työntekijän etujen ja oikeuksien varmistamiseksi ja kameravalvonta perustuu tarkkailun kohteeksi tulevan työntekijän pyyntöön. [\(15.3.2019/347\) 17 §](#)

3. Avoimuus kameravalvontaa toteutettaessa

Työnantajan on kameravalvontaa suunnitellessaan ja toteuttaessaan pidettävä huolta siitä, että:

- a) ennen kameravalvonnan käyttöönottamista selvitetään työntekijöiden yksityisyyteen vähemmän puuttuvien muiden keinojen käyttömahdollisuudet;
- b) työntekijän yksityisyyteen ei puututa enempää kuin on välttämätöntä toimenpiteiden tarkoituksen saavuttamiseksi; *3 kohta on kumottu L:lla [15.3.2019/347](#).*
- c) tallenteita käytetään vain niihin tarkoituksiin, joita varten tarkkailua on suoritettu;
- d) työntekijöille tiedotetaan 21 §:ssä tarkoitetun yhteistoiminta- tai kuulemismenettelyn jälkeen kameravalvonnan alkamisesta, toteuttamisesta ja siitä, miten ja missä tilanteissa mahdollisia tallenteita käytetään sekä 16 §:n 2 momentin tarkoittamissa tilanteissa kameroiden sijainnista; ja
- e) kameravalvonnasta ja sen toteuttamistavasta ilmoitetaan näkyvällä tavalla niissä tiloissa, joihin kamerat on sijoitettu.

4. Kameravalvonnan juridiikkaa

Ulla Rannikko, Forlex

Ennen kameravalvonnan aloittamista

- a) Kun kameravalvonnan harjoittaja (myös viranomainen) käsittelee henkilötietoja kamerajärjestelmän avulla, se on rekisterinpitäjä. Mahdollisten tallenteiden säilytysajalla ei ole vaikutusta, ja myös ei-tallentavassa kameravalvonnassa on kyse henkilötietojen käsittelystä.
- b) Rekisterinpitäjän on nimettävä ne henkilöt, joilla ainoastaan on oikeus seurata kameravalvontaa ja seuloa/käsitellä tallenteita.
- c) Rekisterinpitäjän on tehtävä tietosuojaseloste siitä mitä tietoja henkilöistä kerätään. Myös kameravalvonnasta on tehtävä rekisteriseloste tai liitettävä tietoa kameravalvonnasta muuhun rekisteriselosteeseen.
- d) Video-/kameravalvonta on lainmukaista, jos se on tarpeen rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutetun edun tarkoituksen täyttämiseksi. Rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutetut edut voivat olla oikeudellisia, taloudellisia tai aineettomia etuja. Myös todellinen

vaaratilanne, omaisuuden suojeleminen murroilta, varkauksilta tai ilkivallalta voivat muodostaa oikeutetun edun harjoittaa videovalvontaa.

e) Kameravalvonnalla voi olla tehokas preventiivinen vaikutus ja oppilaitoksissa se ehkäisee koulukiusaamista, tuhopolttoja ja ilkivaltaa sekä suojaa omaisuutta. Kameravalvonta voi helpottaa akuutissa tilanteessa häiriötekijän etsimistä ja tapausten jälkikäteistä selvittämistä.

f) Oppilaitoksissa kameravalvonnan kohteina on henkilökunta ja koululaiset/opiskelijat, jotka useimmiten ovat lapsia.

Henkilökunnan osalta tulee sovellettavaksi tietosuoja-asetuksen ja kansallisen tietosuojalain (1050/2018) ohella laki yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004). Työnantaja saa toteuttaa jatkuvasti kuvaa välittävän tai kuvaa tallentavan teknisen laitteen käyttöön perustuvaa valvontaa eli kameravalvontaa käytössään olevissa tiloissa työntekijöiden ja muiden tiloissa oleskelevien henkilökohtaisen turvallisuuden varmistamiseksi, omaisuuden suojaamiseksi tai tuotantoprosessien asianmukaisen toiminnan valvomiseksi sekä turvallisuutta, omaisuutta tai tuotantoprosessia vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäisemiseksi tai selvittämiseksi. Kameravalvontaa ei kuitenkaan saa käyttää tietyn työntekijän tai tiettyjen työntekijöiden tarkkailuun työpaikalla. Kiellettyjä alueita ovat wc-tilat, pukuhuoneet ja pesutilat, niihin kameroita ei saa sijoittaa.

Ennen kameravalvonnan aloittamista työntekijöille on järjestettävä yhteistoiminta- tai kuulemismenettely, jonka jälkeen tiedotetaan kameravalvonnan alkamisesta, toteuttamisesta ja siitä, miten ja missä tilanteissa mahdollisia tallenteita käytetään sekä miten kamerat on sijoitettu.

g) Vaikutusten arviointi

EU:n tietosuoja-asetus luokittelee lapset heikossa asemassa oleviksi rekisteröinnin kohteiksi, koska heidän voi olla vaikeaa esimerkiksi vastustaa tietojensa käsittelyä tai käyttää muita oikeuksiaan, jos hän on heikossa asemassa rekisterinpitäjään nähden. Tästä syystä varmistaa tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain vaatimukset, rekisterinpitäjä voi tehdä vaikutustenarvioinnin ennen kuin kameravalvontaa aloitetaan. Vaikutustenarvioinnissa kuvataan henkilötietojen käsittelyä, arvioidaan käsittelyn tarpeellisuutta, oikeasuhteisuutta ja henkilötietojen käsittelystä aiheutuvia riskejä sekä tarvittavia toimenpiteitä, joilla riskeihin puututaan.

Kameravalvonta käytössä

a) Valvontakameroita voi sijoittaa ulkoalueille (kuitenkin vain kiinteistön rajojen sisäpuolella), sisäänkäyntien, käytävien, vaatesäilytystilojen yhteyteen ja aulatiloihin. Wc-tiloissa ja puku- ja pesutiloissa ei saa kameravalvontaa suorittaa.

b) Kameravalvonnasta ja sen toteuttamistavasta on ilmoitettava näkyvällä tavalla niissä tiloissa, joihin kamerat on sijoitettu.

c) Tallenteita saa käyttää vain niihin tarkoituksiin, joita varten tarkkailua on suoritettu.

d) Tallenteet on hävitettävä heti, kun ne eivät enää ole tarpeen kameravalvonnan tarkoituksen toteuttamiseksi. Videotallenteet pitäisi poistaa, mielellään automaattisesti, muutaman päivän kuluessa. Mitä kauemmin säilyttäminen kestää (erityisesti, jos se kestää yli 72 tuntia), sitä enemmän tarvitaan perusteluja tarkoituksen laillisuudesta ja säilytyksen tarpeellisuudesta. Oppilaitoksissa tämä voi olla liian lyhyt aika, koska tieto ilkivallasta tai kiusaamisesta voi tulla huomattavan paljon myöhemmin. Jos rekisterinpitäjä aikoo käyttää videovalvontaa tilojensa

seurantaan ja lisäksi säilyttää tiedot, rekisterinpitäjän on varmistettava ja perusteltava, että säilyttäminen todella on tarpeen. Jos se on tarpeen, säilytysaika on määritettävä selkeästi. Tallenteen saa kuitenkin säilyttää määräajan jälkeenkin, jos se on tarpeen jonkin selvitettäväksi tulleen asian takia, esim. rikosepäily.

Tiedonsaantioikeus

a) Henkilöllä on oikeus saada rekisterinpitäjältä vahvistus siitä, että häntä koskevia henkilötietoja käsitellään tai että niitä ei käsitellä. Jos kameravalvonnassa kuvaa ei säilytetä tai siirretä millään tavalla ja kun reaaliaikaisen seurannan hetki on ohi, rekisterinpitäjä voi antaa tietoa vain siitä, että henkilötietoja ei enää käsitellä. Jos tietoja kuitenkin edelleen käsitellään, kun pyyntö tehdään (eli jos kuvaa tallennetaan tai käsitellään jatkuvasti jollakin muulla tavalla), rekisteröidyn pitäisi saada pääsy tietoihin.

b) Jos henkilö haluaa tietää, mitä hänestä on kuvattu, rekisterinpitäjän ei tarvitse käyttää kohtuuttomasti aikaa kuvien selaamiseen. Henkilön itsensä pitää yksilöidä, milloin eli millä aikavälillä hän on tallentunut kameraan eli tuli kameravalvotulle alueelle.

c) Jos henkilö esittää kohtuuttomia tai ilmeisen perusteettomia pyyntöjä, rekisterinpitäjä voi joko periä kohtuullisen maksun yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 5 kohdan a alakohdan mukaisesti tai kieltäytyä suorittamasta pyydettyä toimea yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 5 kohdan b alakohdan mukaisesti.

6. Poliisin näkemys

Kaisamaria Holappa

Rikoskomisario, Ennalta estävä toiminta

Poliisin näkemyksen mukaan hyvälaatuinen kameravalvonta yhdistettynä riittävään valaistukseen on erittäin tärkeä ja useasti myös ratkaisevin asia rikosten selvittämisessä. Kouluissa tapahtuu nykyään hyvinkin raakaa väkivaltaa sekä vahingontekoja ja ilman valvontatallenteita useimmiten rikoksessa ei ole muuta näyttöä kuin sana sanaa vastaan.

Kameravalvonta toimii erittäin hyvänä rikosten ja häiriöiden ennalta estävänä työkaluna ja tuo turvaa koulualueelle. Kulunvalvonta maksaa itsensä takaisin nopeasti, kun ottaa huomioon vahingoitettu omaisuus ja rikosten ja tilanteiden selvittämiseen käytetty henkilökunnan aika.

Suosittelen panostamaan hyvälaatuisen kulunvalvontajärjestelmään sekä riittävään valaistukseen koulun alueella.

7. Kameravalvonta henkilöstön lausunto

Kameravalvonnan toteuttamisesta on pyydetty lausunto sekä Miilin koulukeskuksessa että Nikkilän Sydämessä työskenteleviltä.

Kameravalvonta mahdollistaa rakennuksen käyttäjien (oppilaat, henkilökunta sekä muut tiloissa asioivat) turvallisuuden takaamisen sekä rikosten ennaltaehkäisemisen ja selvittämisen.

Kameravalvonta vahvistaa myös henkilökunnan oikeusturvaa. Kameratallenteet ovat avainasemassa, kun selvitetään vahinko- ja rikostapahtumia ja pyritään tunnistamaan vastuussa olevat henkilöt.

Viime vuosina on ollut haastavaa hallita ilkivaltaa ja häiritsevää käyttäytymistä, väkivaltaa ja kiusaamista, koska silminnäkijöitä ei suurimmassa osassa tapauksista ole ollut eikä kameratallenteiden katsominen ole ollut mahdollista ilman rikosilmoitusta. Henkilökunnalla ei ole tarpeeksi resursseja valvoa rakennusta jatkuvasti ja usein tihutyöt sekä rikokset tapahtuvatkin hetkinä, jolloin oppitunnit ovat käynnissä ja käytävissä ei ole valvontaa. Myös rikosten selvittelyyn liittyvät protokollat vievät resursseja ja aikaa, kun tallenteiden katsominen edellyttää rikosilmoituksen tekemistä, kameravalvonnan katselupyynnön kirjaamista ja katselumuksen järjestämistä. Tämä kuormittaa virkavaltaa turhaan, kun valtaosa tapauksista voitaisi selvittää itse.

Nikkilän Sydämessä toimii kaksi eri koulua, Sipoonjoen yhtenäiskoulu ja Kungsvägens skola. Miilin koulukeskuksessa toimii kolme eri koulua, Sipoonlahden koulu, Söderkulla skola ja Leppätien koulun Miilin yksikkö. Kouluilla on omia tiloja, mutta myös yhteisiä. Näin ollen kameravalvonnalla on iso rooli myös vahinkovastuun selvittämisessä ja kun halutaan varmistua siitä, minkä koulun oppilas on tapauksessa ollut aktiivisena toimijana. Myös iltakäyttäjät rakennuksessa on säännöllisesti ja onkin perusteltua valvoa rakennuksen sisällä tapahtuvaa toimintaa myös silloin, kun ulkopuolisia toimijoita on tiloissa.

Tällä hetkellä oppilaat tietävät, että kouluilla on haasteita selvittää tapauksia, jos silminnäkijöitä ei ole. Tämä on lisännyt ilkivaltaa sisätiloissa ja myös oppilailta on tullut palautetta siitä, etteivät koe oloaan turvallisiksi koulussa. Kameravalvonnalla on myös kasvatuksellinen elementti: teoilla on seuraamuksia ja teoistaan on vastattava.

Sipoon kuntastrategian perusedellytyksissä on mainittu ensimmäisenä asukkaiden hyvinvointi ja turvallisuus, tähän tulisi panostaa myös kouluissa. Kameravalvonta on isossa roolissa, kun halutaan kasvattaa nuoria siihen todellisuuteen, joka vallitsee ympäröivässä yhteiskunnassa. Ensisijaisen tärkeää on kuitenkin varmistaa kaikille turvallinen oppimisympäristö, ja ilman kameravalvontaa sen toteuttaminen kouluissa on tänä päivänä vaikeaa, ellei mahdotonta.

8. Loihde Trust, kameravalvonnan toteutus

Loihde Trust kykenee toteuttamaan kameravalvonnan samalla tavalla kuin toimitilapalveluillekin, tarjouspyynnön 519322 / Sipoon kunnan kameravalvontapalvelun hankinta pohjalta muodostuneen sopimuksen PALVELUSOPIMUS 00004772 JATKUVAT PALVELUT (519322 / SIPOON KUNNAN KAMERAVALVONTAPALVELUN HANKINTA) mukaisesti. Sisätilojen kameravalvonnan toteuttamiseen voidaan käyttää samaa sopimusta. Määrän muutokset ovat konkreettisesti yksittäisiä kameroita ja kohteita koskevia, niiden lisäyksiä ja poistoja.

Toteutus:

1. Kohdekartoitukset
2. Suunnitelmat
3. Suunnitelmien hyväksyminen
4. Laitetilaukset
5. Kenttälaitteiden asennus ja liittäminen keskitettyyn tallenninympäristöön

Käytännössä tarvittavat sisätilakamerat liitetään samaan Sipoon kunnan keskitettyyn tallennukseen. Kameravalvonnassa voidaan ainakin osittain käyttää hyväksi Toimitilapalveluille toimitettuja kytkimiä ja/tai verkkoyhteyksiä. Lopullinen toteutus selviää kohdekohtaisten kiertojen ja suunnitelmien teon yhteydessä, ennen toteutusta, jolloin saadaan selville myös lopullinen kustannus. Palvelu sisältää ylläpidon sopimuskauden ajalta.